

BOUWSTENEN BU

ZO WERK JE MET DE KAARTENSET

VARIANT 1: MET DOBBELSTENEN

Leg de kaartjes op kleur op stapeltjes en leg ze ondersteboven op tafel (met het logo curriculum is achterzijde van de kaart).

Werp de dobbelsteen & zoek het bijbehorende leergebied (z.o.z).

De jongste collega neemt een kaart van het eerste stapeltje en bedenkt hoe deze kaart bij dat leergebied past.

De volgende collega pakt een kaart van het volgende stapeltje en werkt daarmee door op het idee van collega één.

De volgende twee collega's pakken beurtelings een kaartje van de derde stapel.

De vierde collega pakt weer een kaart van de eerste stapel, enz.

Samen bedenken jullie zo een project voor Burgerschap in het kader van een leergebied.

BOUWSTENEN BU

ZO WERK JE MET DE KAARTENSET

VARIANT 2

Leg alle kaartjes open op tafel.

De oudste collega neemt een conceptenkaart naar keuze (donker- of lichtblauw).

De volgende collega neemt een conceptenkaart naar keuze.

De volgende collega neemt een inhoudskaart naar keuze (geel of blauw) en voegt daarmee wezenlijks toe aan het idee van collega.

Collega's 3 en 4 voegen daar elk twee vaardigheden aan toe (groen).

Collega's 5 en 6 onderzoeken, of daar een mondiaal thema bij past (paars) dan wel een schooleigen speerpunt (rood).

Zo ontwikkelen jullie een nieuw (leergebied-overstijgend) project voor Burgerschap, of analyseren jullie een bestaand project of activiteit.

CONCEPT

Vrijheid & gelijkheid

Leerlingen leren over:

- Basiswaarden
- Grondrechten
- Kinderrechten
- Mensenrechten

1

Democratie

BU

CONCEPT

Macht & inspraak

Leerlingen leren over:

- Macht en gezag
- Regels en wetten
- Rechtsstaat
- Verkiezingen

2

Democratie

BU

CONCEPT

Democratische cultuur

Leerlingen leren over:

- Beraad
- Besluitvorming
- Meninge
- Argumenten

3

Democratie

BU

CONCEPT

Identiteit

Leerlingen leren over:

Ik

- Lichaam en emoties
- Overtuigingen
- Aspecten van jezelf

4

Diversiteit

BU

CONCEPT

Diversiteit

Leerlingen leren over:

Anderen

- Achtergronden
- Mogelijkheden
- Oriëntaties
- Gender

5

Diversiteit

BU

Vrijheid & gelijkheid

Een democratische rechtsstaat maakt een vrije, diverse samenleving mogelijk. Om te functioneren in een democratische rechtsstaat is het wezenlijk dat leerlingen kennis verwerven van en betekenis geven aan de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

curriculum.nu

BOUWSTENEN BU

VARIANT 2

Nog meer variaties:

- begin bij een vaardigheid (groen), en bedenk, welke inhouden daarbij passen...
- begin bij een mondiaal thema (paars), en bedenk ...
- begin bij een schooleigen initiatief en koppel daar (nog meer) inhouden en vaardigheden aan.

Maak aantekeningen / een foto van de lessenserie(s) of projecten die je nu ontwerpt.

BOUWSTENEN BU

VARIANT 1: MET DOBBELSTENEN

- 1 = Nederlands en/of MVT
- 2 = Kunst en Cultuur
- 3 = Rekenen & Wiskunde
- 4 = Bewegen en Sport
- 5 = Mens en Maatschappij
- 6 = Mens en Natuur

Maak aantekeningen / een foto van de lessenserie(s) of projecten die je nu ontwerpt.

Op deze kaartjes staan voorstellen voor inhouden van een nieuw curriculum (po en vo).

Er zijn verschillende kleuren kaartjes: iedere kleur staat voor een ander type inhoud. In een les of in een lessenserie combineer je de verschillende typen.

Ga met je collega's aan de slag, breng de verschillende inhouden samen en ga in gesprek.

Diversiteit

Uitgangspunt van een democratische samenleving is dat iedereen voor de wet gelijk is. Gelijkgwaardigheid en gelijke behandeling moeten worden bevorderd. De rechtsstaat vormt de grondslag voor een vrije, diverse samenleving waarin mensen met verschillende sociaaleconomische, levensbeschouwelijke, religieuze en culturele achtergronden, fysieke en mentale mogelijkheden, politieke- en seksuele oriëntaties en expressies van gender gelijkwaardig kunnen samenleven.

curriculum.nu

Identiteit

Gelijkheid voor de wet legt de basis voor gelijkwaardigheid, en maakt mogelijk dat iedereen de vrijheid heeft een eigen identiteit te ontwikkelen. Het is belangrijk dat leerlingen zich bewust worden van hun identiteit, waar de verschillende aspecten van die identiteit uit voortkomen en hoe het geheel aan verandering onderhevig is.

curriculum.nu

Democratische cultuur

Om een democratische cultuur te onderhouden zijn burgers nodig die mee kunnen doen en rekening kunnen houden met anderen. Leerlingen zijn burgers, nu en in wording, die op school ervaringen opdoen met het toepassen van de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit in contexten die voor hen betekenisvol zijn.

curriculum.nu

Macht & inspraak

De democratische rechtsstaat is een manier om macht te verdelen, burgers een stem te geven en hen te beschermen tegen willekeur en machtsmisbruik. Om bij te kunnen dragen aan de instandhouding van een democratische cultuur is het van belang om inzicht te hebben in de wording, de werking en de betekenis van de democratische rechtsstaat en in machtsvraagstukken.

curriculum.nu

CONCEPT

Solidariteit

Leerlingen leren over:

Wij

- Gelijkwaardigheid
- Rechtvaardigheid
- In- en uitsluiting
- Opkomen voor een ander

6

Diversiteit

BU

MONDIAAL

Digitaal samenleven

Leerlingen leren over:

- Mediawijsheid
- Bronnenkritiek
- Media maken
- Privacy en veiligheid

7

Mondiaal

BU

MONDIAAL

Duurzaamheid

Leerlingen leren over:

- *People, Planet, Prosperity*
- Waarden en belangen
- Duurzame keuzes

8

Mondiaal

BU

MONDIAAL

Globalisering

Leerlingen leren over:

- Productieketens
- Systeemrisico's
- Migratie
- Uitwisseling
- Verdelingsvraagstukken

9

Mondiaal

BU

MONDIAAL

Technologisch burgerschap

Leerlingen leren over:

Technologie

- Toepassing
- Toegang
- Ethiek
- Besluitvorming

10

Mondiaal

BU

DENK- EN HANDELWIJZEN

Communicatie

- Dialoog en debat
- Gericht vragen stellen
- Actief luisteren
- Gelijkwaardig uitwisselen van standpunten

1

Denk- en handelwijzen

BU

DENK- EN HANDELWIJZEN

Overleg & conflicthantering

- Overleg
- Besluitvorming
- Geweldloosheid
- Streven naar consensus
- Meerstemmigheid accepteren

2

Denk- en handelwijzen

BU

DENK- EN HANDELWIJZEN

Handelingsperspectief

- Handelen
- Gebruik maken van je rechten
- Ruimte voor anderen vergroten
- Macht onderzoeken
- Macht vormen

3

Denk- en handelwijzen

BU

Globalisering

Globalisering is het proces van uitbreiding en intensivering van contacten en wederzijdse afhankelijkheden over zeer grote afstanden, op economisch, juridisch, politiek, sociaal-cultureel, demografisch, technologisch en ecologisch gebied." Globalisering voltrekt zich gedeeltelijk binnen en gedeeltelijk buiten de kaders van de democratie. Globalisering heeft effect op de mogelijkheden van leerlingen om invloed uit te oefenen op hun omgeving – of juist niet.

curriculum.nu

Duurzaamheid

Duurzaam is een ontwikkeling "die aansluit op de behoeften van het heden, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen." Bij vragen rond duurzaamheid spelen op alle schaalniveaus spanningen tussen verschillende waarden en belangen ('People, Planet, Prosperity').

curriculum.nu

Digitaal samenleven

De burger in de digitale samenleving is zich bewust van de mogelijkheden en beperkingen van digitale informatie. Zij vormt een kritisch oordeel over wat hem of haar aan informatie wordt aangereikt en over de gevolgen van ongelijke toegang tot digitale middelen. Burgerschap is ook digitaal burgerschap met omgangsvormen die daarbij horen.

curriculum.nu

Solidariteit

Iedereen in de samenleving heeft gelijke rechten, maar kansen zijn niet gelijk verdeeld. Dit roept de vraag op hoe iedereen een volwaardige deelnemer aan de samenleving kan zijn of worden en hoe vrijheid en solidariteit zich daarbij tot elkaar verhouden. Overheid, andere organisaties en mensen zelf organiseren solidariteit. Voor het samenleven is het belangrijk dat kinderen bewust worden van mogelijkheden en verantwoordelijkheden voor het bevorderen van rechtvaardigheid en inclusie.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen verkennen en vergroten hun handelingsperspectief - waar mogelijk ook dat van anderen. Zij leren daarbij de spanning tussen actoren en structuren en de rol van macht te analyseren.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren manieren van overleg en besluitvorming; zij leren manieren om consensus te bevorderen maar leren ook meerstemmigheid en meerduidigheid te accepteren. Zij leren om te gaan met conflicten en deze geweldloos op te lossen.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren in communicatieve situaties, zoals in dialoog, debat en discussie, bij te dragen aan een gelijkwaardige uitwisseling van standpunten en inzichten.

curriculum.nu

Technologisch burgerschap

Technologisch burgerschap is de verzameling van plichten en rechten die het mogelijk maken dat mensen profiteren van de voordelen van technologie en hen beschermen tegen de risico's daarvan. Technologische ontwikkelingen hebben invloed op ons leven, op de samenleving en op onze leefomgeving. Ze bieden ons mogelijkheden maar stellen ons ook voor uitdagingen. Burgers kunnen invloed hebben op de besluitvorming rondom technologie in al haar ontwikkelingsfasen, van onderzoek tot toepassing.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Onderzoek

- Verwonderen
- Maatschappelijke verschijnselen onderzoeken
- Herkomst en houdbaarheid van overtuigingen onderzoeken

4

BU

Denk- en handelwijzen

DENK- EN HANDELWIJZEN

Kritisch denken

- Waarnemen
- Verbanden leggen
- Rechtvaardigen: bewijzen, beargumenteren, beredeneren, enz.
- Onderbouwen

5

BU

Denk- en handelwijzen

DENK- EN HANDELWIJZEN

Affectieve empathie

- Emoties herkennen
- Je inleven in mensen in andere situaties

6

BU

Denk- en handelwijzen

DENK- EN HANDELWIJZEN

Cognitieve empathie

- Je inleven in de gedachte-wereld van mensen met andere overtuigingen

7

BU

Denk- en handelwijzen

DENK- EN HANDELWIJZEN

Ethische redeneren & oordelen

- Dilemma's
- Handelingsopties
- Rechtvaardigen (van handelen)
- Ethische reflectie
- Ethische theorie

8

BU

Denk- en handelwijzen

DENK- EN HANDELWIJZEN

Moreel oordelen & handelen

- Normen
- Waarden
- Belangen
- Overtuigingen
- Het goede doen

9

BU

Denk- en handelwijzen

SCHOOLEIGEN SPEERPUNT

BURGERSCHAP

SCHOOLEIGEN SPEERPUNT

BURGERSCHAP

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren het denken van mensen in en vanuit verschillende contexten te begrijpen; leren in ontmoeting daarmee te reflecteren op de eigen positie en het eigen handelen, maar ook op het handelen en de positie van de ander.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren zich in de situatie en de beleving van anderen te verplaatsen en dat te betrekken op hun eigen gevoelens, handelingen en overtuigingen.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

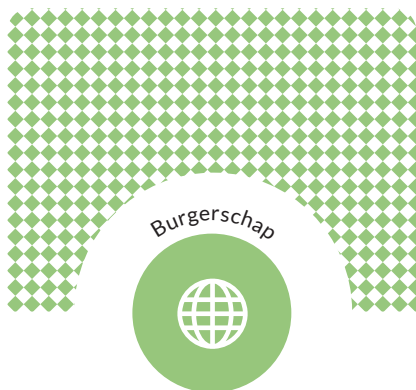
Leerlingen leren over het belang en het proces van waarheidsvinding. Ze leren dat een mening of aanspraak op waarheid gerechtvaardigd moet worden, dat wil zeggen, beargumenteerd, met feiten onderbouwd, bewezen, getoetst, getest, etcetera.

curriculum.nu

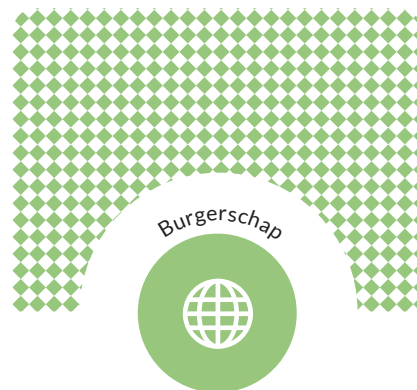
DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen blijven zich verwonderen en ontwikkelen de vaardigheden om maatschappelijke verschijnselen in termen van waarden, rechten en verantwoordelijkheden te bevragen en te onderzoeken. Zij leren ook de herkomst en de houdbaarheid van de eigen opvattingen te onderzoeken.

curriculum.nu

curriculum.nu

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren belangen, overtuigingen en handelen af te wegen tegen waarden of algemeen geldende principes. Zij leren over mogelijkheden om het eigen handelen hierop af te stemmen en op dat handelen te reflecteren.

curriculum.nu

DENK- EN HANDELWIJZEN

Leerlingen leren ethische dimensies in vraagstukken te herkennen en leren de mogelijke consequenties van keuzes te onderzoeken, te beredeneren en te wegen.

curriculum.nu